

УДК 334.012.64:338.24

А. В. Ступко,  
аспірант кафедри економіки підприємств,  
Дніпропетровська державна фінансова академія

## ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В ДНІПРОПЕТРОВСЬКОМУ РЕГІОНІ

*Автором розглянуто термін "region", проаналізовано законодавчу базу державних регіональних програм соціально-економічного розвитку. Проведено детальний аналіз показників розвитку малого підприємництва України, Дніпропетровської області, часток продукції малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції за 2000—2008 роки. Досліджено вплив функціонування малого бізнесу Дніпропетровської області на рівень валового регіонального продукту.*

*The term "region" is considered, the legislative basis of state regional programs of social and economic development is analysed by the author. The detailed analysis of indexes of small enterprises development in Ukraine and Dnipropetrovsk region, the analysis of the part of small enterprises production in the general volume of the realized products during 2000—2008 are conducted. The influence of small business functioning in Dnipropetrovsk region on the level of gross regional product is investigated.*

*Ключові слова: регіон, програмування соціально-економічного розвитку регіону, стратегія регіонального розвитку, малий бізнес, валовий регіональний продукт.*

*Key words: region, programming of socio-economic development of region, strategy of regional development, small business, gross regional product.*

### ВСТУП

Країна неоднорідна за географічними, національними, демографічними, економічними, соціальними, іншими ознаками, за цих умов з'являється природна потреба поділу території, виділення відносно однорідних одиниць за кожною з ознак або їх сполученням, прийнятих за основу розподілу. При цьому для позначення міри розподілу території, крім регіону, вживаються різні терміни: "район", "зона", "ареал" та інші. Найчастіше в науковій літературі, на практиці використовуються терміни "район" і "регіон" [18, с. 5]. У сучасній економіці багато вітчизняних [3; 4; 7; 8; 9; 10; 11; 13; 14; 15; 18; 19] та зарубіжних авторів [12; 20] досліджують проблеми регіонального розвитку, наводять визначення, виокремлюють територіальні одиниці, розглядають показники соціально-економічного розвитку регіонів, до сфери яких належить функціонування, розвиток малого бізнесу. Стимулювання регіонального розвитку, до складу якого входить активізація підприємницької діяльності, передбачено законодавством України [1; 2]. Розроблено Державну стратегію регіонального розвитку до 2015 року [3].

В.В. Підгірний розглядає особливості стратегічного управління в рамках соціально-економічної трансформації, місце, роль регіонального напрямку [11]. О.А. Єрмакова розглядає регіон як самостійний суб'єкт міжнародних економічних відносин [8]. Т.М. Безверхнюк досліджує поняття "регіон", "регіоналізація" в рамках пріоритетних завдань

державної регіональної політики [4]. Т.М. Гордієнко дивиться на розвиток регіональної економіки через призму економічної кризи [6]. Т.А. Миронова, О.П. Добровольська, А.Ф. Процай, С.Ю. Колодій займаються дослідженням управління розвитком регіону [18, с. 5—41]. І.В. Бутирська досліджує інфраструктурне забезпечення регіонального розвитку, проблеми, шляхи їх вирішення [5, с. 9]. Ю.О. Долгоруковим, Н.І. Редіною, О.М. Кужманом та іншими було розроблено монографію, в якій розглядається мале підприємництво в промисловому регіоні [9, с. 54—102]. М.І. Долішній займався дослідженнями в сфері регіональної політики [13, с. 36—71]. В.К. Симоненко розглядає проблеми розвитку регіонів України [15].

Дані наукові праці є важливим підґрунтям подальших досліджень регіональної економіки, але ж не багато з вказаних науковців у своїх роботах згадують про роль малого бізнесу в регіональному розвитку. Важливим чинником успішності економічних перетворень на регіональному рівні є тісна співпраця бізнесу і влади [19, с. 55].

### РЕЗУЛЬТАТИ

Регіон — це: 1) область, район; частина країни, що відрізняється від інших областей сукупністю природних і/чи таких, що істотно склалися, відносно стійких економіко-географічних та інших особливостей, що нерідко сполучаються з особливостями національного складу населення; 2) група прилеглих країн, що являє собою окремий економіко-географічний або близький

за національним складом, культурою, або однотипний за суспільно-політичним ладом район світу [10, с. 448].

У Законі України "Про стимулювання розвитку регіонів" зазначено, що термін "регіон" в даному випадку ототожнює — територію Автономної Республіки Крим, області, міст Києва, Севастополя. Термін "регіон" в контексті даного законодавчого документа слід розглядати як територію Автономної республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя [2, с. 1].

С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Устенко, С.І. Юрій вважають, що регіон — велика територія країни із здебільшого однаковими природно-кліматичними, економічними умовами, характерною спрямованістю розвитку продуктивних сил з урахуванням соціальних, демографічних, інших особливостей, економічної, соціальної інфраструктури. Розвиток регіону здійснюється на підставі законів національної, регіональної економічної системи, які розкривають сутність регіональних економічних відносин. Основними типами регіонів є: малі; економічні зони; великі адміністративні регіони. Виокремлення регіонів здійснюється передусім за спільністю народногосподарських, регіональних завдань, особливостей розвитку промисловості, сільського господарства, культурно-етнічних інтересів тощо [7, с. 215—216].

О.А. Єрмакова зазначає, що існуючі визначення поняття "регіон" у працях зарубіжних і вітчизняних науковців суттєво різняться, згрупує визначення за двома основними підходами: 1) регіон як територія [20; 12]. Тут регіон розглядається як територія з додатковими характеристиками, що визначаються територіальною спільністю; 2) регіон як соціальна конструкція, наукова абстракція, яка відображає наявність спільних рис об'єктів, які об'єднуються цим поняттям, де територія виступає лише однією із спільних рис. Даний підхід є відносно новим [8, с. 170].

Регіон, у найбільш загальному розумінні, — це територія, яка відрізняється від сусідніх територій за якоюсь ознакою, що важлива для дослідника. Природні регіони фіксують просторові відмінності у природному середовищі для життєдіяльності людей. Соціально-демографічні регіони показують території, в межах яких спостерігається достатньо однорідна демографічна ситуація, які мають однаковий рівень соціального розвитку. Економічні регіони виділяють за характерною структурою, спеціалізацією господарства [4].

Роль регіону в сучасному світі виходить за межі якоїсь окремої парадигми. Перехід до сталого регіонального розвитку передбачає формування регіону як самостійного суб'єкта міжнародних економічних відносин, що потребує нових підходів до підвищення конкурентоспроможності регіону [8, с. 175]. У всьому світі регіони відіграють значну роль у формуванні економічної політики держави, займають активну позицію щодо повноцінного вклучення їх у соціально-економічний процес [6, с. 162].

У рамках Європейського економічного співтовариства розроблено загальне поняття регіону, де зазначено, що ознакою, за якою територію можна

**Таблиця 1. Показники розвитку малого підприємництва України та Дніпропетровської області за 2000–2008 роки [16; 17]**

Показники:	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Кількість малих підприємств на 10 тис. наявного населення України	44	48	53	57	60	63	72	76	72
Кількість малих підприємств на 10 тис. наявного населення Дніпропетровської області	37	43	48	53	54	56	68	72	69
Середньорічна кількість найманих працівників на малих підприємствах у розрахунку на 1 підприємство, осіб по Україні	8	8	8	7	7	6	6	6	7
Середньорічна кількість найманих працівників на малих підприємствах у розрахунку на 1 підприємство, осіб по Дніпропетровській області	8	7	7	7	7	6	6	6	6
Середньорічна кількість найманих працівників на малих підприємствах по Україні (тис. осіб)	1709,8	1807,6	1918,5	2034,2	1928,0	1834,2	2158,5	2154,3	2156,7
Середньорічна кількість найманих працівників на малих підприємствах по Дніпропетровській області (тис. осіб)	107,9	112,5	122,6	130,9	122,8	115,9	149,2	147,6	146,3
Середньорічна кількість найманих працівників на малих підприємствах Дніпропетровської області до України (відсотків)	6,3	6,2	6,4	6,4	6,4	6,3	6,9	6,8	6,8

представити як відносно самостійну одиницю, служить її соціально-економічна єдність із усією національною економікою. Економічні процеси повинні відображати певні закономірності суспільного відтворення, що формуються під впливом взаємозалежних економічних, соціальних, природних факторів. Регіон є не тільки підсистемою соціально-економічного комплексу країни, а й відносно самостійною його частиною із закінченим циклом відтворення, особливими формами прояву стадій відтворення й специфічними особливостями соціальних, економічних процесів [18, с. 6–7].

В українській практиці найбільшого поширення набуло стратегічне планування, програмування соціально-економічного розвитку на національному, регіональному рівнях [11, с. 151]. В.К. Симоненко зазначає, що об'єктом регіональної політики є управління соціально-економічними процесами в регіонах, здійснюване на паритетних засадах як центром, так і територіальними владними структурами всіх рівнів [15, с. 51]. Ефективність реформування економіки безпосередньо залежить від якості регіональної політики. Взаємодіє між центром і регіоном, між регіональними економічними відносинами в Україні продовжують залишатися неврегульованими, що загострює явища роз'єднаності, дезінтеграції. Попри всю важливість державної політики, головні дії мають бути вчинені на регіональному рівні. Від активності регіональної влади, бізнесових і громадсь-

кої еліт залежить рівень економічного розвитку регіону [6, с. 162–164].

За постановою Кабінету Міністрів України від 20 червня 2007 року № 833 "Про запровадження комплексної оцінки соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, м. Києва та Севастополя" Держкомстат, Мінпаливенерго, НАК "Нафтогаз України", Мінфін, Державне казначейство, Державна податкова адміністрація, Мінпраці, Пенсійний фонд, МВС, Держжидпримництво, Мінприроди, Держводгосп, Держземагенство, органи місцевого самоврядування надають інформацію про соціально-економічний розвиток регіонів України. Інформація формується по Україні, окремо за регіонами: АР Крим, Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська області, м. Київ та м. Севастополь. У рамках проведеного дослідження можна поставити тотожність між поняттями Дніпропетровська область і Дніпропетровський регіон.

До показників соціально-економічного розвитку відноситься сфера розвитку малого бізнесу, аналізуються десять показників: кількість малих підприємств, кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. населення, кількість зареєстрованих суб'єктів підприємницької

діяльності — фізичних осіб, на 10 тис. населення, кількість малих підприємств, що реалізовували продукцію, надавали послуги, обсяг реалізованої малими підприємствами продукції, рівень зайнятості на малих підприємствах, середньомісячна заробітна плата найманих працівників малих підприємств, прибутки (збитки) малих підприємств від звичайної діяльності до оподаткування. Кількість зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності — фізичних осіб — обліковується за даними, наданими Держжидпримництвом. У статистичних щорічниках України обліковуються дані зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності — юридичних осіб.

Малий бізнес має яскраво виражену регіональну орієнтацію. В Національній програмі сприяння розвитку малого підприємництва в Україні питанню регіональної політики присвячений окремий розділ [1]. На рівні регіону можна передбачити максимальне використання соціально-економічних, природно-кліматичних особливостей території, здійснити заходи зі створення умов для формування багатуокладної економіки, передусім за рахунок зростання кількості малих підприємств [9, с. 80].

Серед методів оцінки малого бізнесу необхідно виділити статистичний. Аналіз кількості малих підприємств України на 10 тис. наявного населення показав, що кількість малих підприємств постійно зростає, винятком є 2008 р., показник якого є дещо меншим за 2007 р. Схожа тенденція спостерігається в Дніпропетровській області, де кількість малих підприємств на 10 тис. наявного населення у 2008 р. показала дещо менший показник, ніж у 2007 р. Щороку на Дніпропетровщині створюється близько тисячі підприємств малого бізнесу.

Для аналізу діяльності малого підприємництва України, Дніпропетровської області за основу взято групи статистичних показників: кількість малих підприємств на 10 тис. наявного населення, середньорічну кількість найманих працівників на малих підприємствах у розрахунку на 1 підприємство, середньорічну кількість найманих працівників на малих підприємствах (табл. 1).

Динаміка зміни кількості найманих працівників на малих підприємствах України, Дніпропетровської області має тенденцію до зростання. За 2007–2008 рр. в порівнянні з 2006 р. ситуація росту кількості найманих працівників по Україні, Дніпропетровській області не суттєво змінюється в сторону зменшення. Дніпропетровська область має значну частку, яка складає більше 6 % у кількості найманих працівників на малих підприємствах по Україні.

Аналіз середньорічної кількості найманих працівників на малих підприємствах України, Дніпропетровської області постійно зростає, винятком є лише 2007–2008 рр. Показник середньорічної кількості найманих працівників на малих підприємствах у розрахунку на одне підприємство в Україні, Дніпропетровській області зменшується, що говорить про створення дрібніших підприємств, ніж тих, які створювалися у 2000–2004 рр., про розвиток так званого "сімейного бізнесу", розвиток підприємницької діяльності, введення в тінювий облік частини персоналу. За рахунок збільшення

кількості малих підприємств середньорічна чисельність кількості найманих працівників на малих підприємствах України у порівнянні 2000 р. з 2008 р. зростає з 1709,8 тис. осіб до 2156,7 тис. (на 26,14%), по Дніпропетровській області відповідно з 107,9 тис. осіб у 2000 р. до 146,3 тис. осіб у 2008 р. (на 35,59%). Показник кількості малих підприємств на 10 тис. наявного населення по Дніпропетровській області не досягає значення кількості малих підприємств на 10 тис. наявного населення по Україні, однак дані показники мають не суттєву різницю.

У рамках даного дослідження доцільним буде проведення аналізу статистичних даних показників частки продукції малих підприємств України, Дніпропетровської області у загальному обсязі реалізованої продукції за 2000—2008 рр. (табл. 2; 3).

Проаналізовані показники частки продукції малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції за видами економічної діяльності по Україні, Дніпропетровській області показали, що зміни у законодавстві щодо визначення малих підприємств, перерахунок статистичної інформації за 2006—2007 рр. підвищили показник частки продукції малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції. Малий бізнес охоплює всі сфери економічної діяльності. Склад провідних галузей у загальному обсязі реалізованої продукції практично не змінився. За період 2004—2005 рр. по Україні провідні місця частки продукції підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції за видами економічної діяльності у відсотках займали галузі: діяльність готелів, ресторанів (2004 р. — 36,3%; 2005 р. — 36,4%); освіта (25,7%; 25,4%); охорона здоров'я, надання соціальної допомоги (18,7%; 19,3%); будівництво (15,7%; 15,7%); операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом, наданням послуг підприємцям (11,7%; 13,2%). Склад провідних місць частки продукції підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції за видами економічної діяльності у відсотках по Україні займали галузі, за статистичними даними у 2006, 2007, 2008 роках: освіта (2006 р. — 36,5%; 2007 р. — 38,5%; 2008 р. — 40,4%); будівництво (33,0%; 33,0%; 32,6%); діяльність готелів, ресторанів (37,2%; 35,2%; 32,5%); операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом, наданням послуг підприємцям (37,2%; 41,2%; 31,1%); охорона здоров'я, надання соціальної допомоги (24,7%; 26,0%; 25,6%).

На відміну від провідних показників частки продукції малих підприємств України у загальному обсязі реалізованої продукції, за проаналізовані роки в Дніпропетровській області відбулись зміни. Станом на 2000—2005 рр. частка продукції малих підприємств у діяльності готелів, ресторанів становила найбільший показник (2000 р. — 24,1%; 2003 р. — 45,1%, 2004 р. — 21%, 2005 р. — 54,1%), після введення законодавчих змін, проведення статистичних перерахунків частка продукції даної галузі займає тільки четверте місце серед аналізованих показників. За статистичними даними Дніпропетровської області, за період 2006—2008 рр. найбільшу частку

**Таблиця 2. Частка продукції малих підприємств України у загальному обсязі реалізованої продукції за 2000—2008 роки (у відсотках) [17]**

Показники:	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
<b>Усього</b>	<b>8,1</b>	<b>7,1</b>	<b>6,7</b>	<b>6,6</b>	<b>5,3</b>	<b>5,5</b>	<b>18,8</b>	<b>18,1</b>	<b>16,3</b>
у тому числі									
сільське господарство, мисливство, лісове господарство	5,6	7,2	8,2	9,1	9,2	9,9	18,0	17,2	17,2
промисловість	2,8	2,8	3,0	2,9	2,4	2,3	5,1	5,0	4,6
будівництво	21,9	23,5	21,2	19,8	15,7	15,7	33,0	33,0	32,6
торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	12,3	8,7	7,7	7,1	5,4	5,6	27,3	25,0	22,2
діяльність готелів та ресторанів	38,9	33,5	37,9	40,1	36,4	36,3	37,2	35,2	32,5
діяльність транспорту та зв'язку	3,9	4,1	4,4	5,2	4,7	5,1	10,9	10,9	10,1
операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям	24,9	20,3	10,5	10,9	13,2	11,7	37,2	41,2	31,1
освіта	30,4	31,9	27,1	26,1	25,4	25,4	36,5	38,5	40,4
охорона здоров'я надання соціальної допомоги	16,9	15,8	16,3	18,0	18,7	19,3	24,7	26,0	25,6
надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	11,3	12,5	13,2	10,7	7,1	14,1	30,4	25,0	23,9

продукції малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції склали: операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом, наданням послуг підприємцям (2006 р. — 49,1%; 2007 р. — 52,1%, 2008 р. — 46,1%); будівництво (2006 р. — 41,4%; 2007 р. — 41,7%; 2008 р. — 41,2%); галузь освіти (2006 р. — 40,3%; 2007 р. — 42,2%, 2008 р. — 42,2%). По Україні, Дніпропетровській області найбільші частки продукції малих підприємств у загальному обсязі складають галузі: будівництво; операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом, наданням послуг підприємцям; освіта. Тенденції розвитку малого бізнесу в частці продукції малих підприємств по Дніпропетровській області, України у загальному обсязі реалізованої продукції мають однакову динаміку.

Поглиблене дослідження зв'язку,

який існує між валовим регіональним продуктом Дніпропетровської області й обсягом реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств за видами економічної діяльності, потребує застосування економетричних моделей.

Аналіз формування валового регіонального продукту Дніпропетровської області у 2000—2008 рр. за допомогою економетричних методів включає: з'ясування чинників, що можуть впливати на формування валового регіонального продукту Дніпропетровської області; формування масиву статистичної інформації; знаходження регресійних залежностей; оцінка адекватності моделей, їх економічна інтерпретація, практичне використання.

Попередній аналіз даних за період 2000—2008 рр. показує, що між валовим регіональним продуктом Дніпропет-

**Таблиця 3. Частка продукції малих підприємств Дніпропетровської області у загальному обсязі реалізованої продукції за 2000—2008 роки (у відсотках) [16]**

Показники:	2000	2003	2004	2005	2006	2007	2008
<b>Усього</b>	<b>5,0</b>	<b>4,9</b>	<b>3,5</b>	<b>3,2</b>	<b>15,6</b>	<b>15,2</b>	<b>13,2</b>
у тому числі							
сільське господарство, мисливство, лісове господарство	8,0	8,9	9,9	8,7	23,3	19,0	15,0
промисловість	1,3	1,7	1,3	1,2	3,5	3,0	2,7
будівництво	18,7	15,7	13,6	14,9	41,4	41,7	41,2
торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	6,9	5,0	4,4	3,9	25,7	23,3	20,9
діяльність готелів та ресторанів	24,1	45,1	21,0	54,1	58,3	42,3	35,0
діяльність транспорту та зв'язку	2,7	3,7	4,6	4,0	10,0	10,5	9,4
операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям	23,2	10,8	9,5	22,9	49,1	52,1	46,1
освіта	18,9	36,7	37,3	33,5	40,3	42,2	42,2
охорона здоров'я надання соціальної допомоги	10,3	44,4	36,3	34,5	34,8	32,9	27,9
надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	14,0	1,1	0,6	2,1	46,9	31,8	20,7

**Таблиця 4. Дані статистичних спостережень обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств, валовий регіональний продукт Дніпропетровської області за 2000–2008 рр. [16; 17]**

Рік	Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств Дніпропетровської області (млн грн.)	Валовий регіональний продукт Дніпропетровської області (млн грн.)
2000	3519,0164	13163
2001	3883,2903	16340
2002	4141,5883	18059
2003	6191,1678	21311
2004	6539,5982	30040
2005	6502,4221	41227
2006	37217,9002	52347
2007	42509,8035	71173
2008	45933,3752	104687

рської області та обсягом реалізованої продукції малих підприємств за видами економічної діяльності існує додатна кореляційна залежність — 0,92.

Відносно середньовибіркового значення валового регіонального продукту Дніпропетровської області, у 2000–2008 рр. воно склало 40927,44 тис. грн., що становить 32,24%. Коефіцієнт детермінації для даної моделі дорівнює:  $R^2=0,8377$ . Модель на 83,77% пояснює відмінності величини валового регіонального продукту Дніпропетровської області у 2000–2008 рр., решта 13,23% зумовлена чинниками, що лежать поза межами моделі.

Еластичність  $K^e$  валового регіонального продукту Дніпропетровської області збільшується при збільшенні обсягів реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств за видами економічної діяльності  $p_i$ . Чим більше будуть обсяги реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств за видами економічної діяльності  $p_i$ , тим на більшу кількість процентів збільшиться валовий регіональний продукт Дніпропетровської області. Еластичність загальної суми валового регіонального продукту Дніпропетровської області, що обчислена на основі середніх значень змінних, складає 0,64.

Аналіз формування загальної суми валового регіонального продукту Дніпропетровської області за 2000–2008 рр. показав, що обсяги реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств суттєво впливали на загальну суму валового регіонального продукту Дніпропетровської області у 2000–2008 рр.

## ВИСНОВКИ

1. У рамках проведеного дослідження можна поставити тотожність між Дніпропетровською областю і Дніпропетровським регіоном.

2. Серед методів оцінки малого бізнесу, перш за все, необхідно виділити статистичний. До основних показників розвитку малих підприємств, за статистичними даними, представленими Державним комітетом статистики України, відносять: кількість малих підприємств на 10 тис. наявного населення; кількість найманих працівників на малих підприємствах у тисячах осіб; кількість найманих працівників на малих підприємствах у відсотках до попереднього року; кількість найманих працівників на малих підприємствах у розрахунку на одне підприємство у особах; кількість найманих працівників на малих підприємствах

у відсотках до кількості найманих працівників підприємств — у б'єктів підприємницької діяльності.

3. Тенденції розвитку малого бізнесу у частці продукції малих підприємств по Дніпропетровській області і по Україні у загальному обсязі реалізованої продукції мають однакову динаміку.

4. Поглиблене дослідження зв'язку, який існує між валовим регіональним продуктом Дніпропетровської області й обсягом реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств за видами економічної діяльності, потребує застосування економетричних моделей.

5. Аналіз формування загальної суми валового регіонального продукту Дніпропетровської області за 2000–2008 рр. показав, що обсяги реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств суттєво впливали на загальну суму валового регіонального продукту Дніпропетровської області у 2000–2008 рр.

## Література:

1. Закон України "Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні" № 2157-14 від 21.12.2000 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: URL: // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2157-14>.

2. Закон України "Про стимулювання розвитку регіонів" № 2850 — IV 2000 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: URL: // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2850-15>.

3. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року: постановою кабінету Міністрів України від 21.07.2006 № 1001 із змінами і доповненнями від 16.05.2007 № 750 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: URL: // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1001-2006-%EF>.

4. Безверхнюк Т.М. Поняття "регіон" та "регіоналізація" в контексті пріоритетних завдань державної регіональної політики / Т.Безверхнюк // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ. — 2006. — Вип. 2(26). — С. 115–122. — Режим доступу до журн.: <http://library.oridu.odessa.ua/library.exe?e=d-00000-00--02262006-3272006%2c2262006-01-0-0-10-0-0-0-prompt-10-4-4-0-11-ru-50--20-about---00-0-1-00-0011-1-0-u-t-f-z-z-8-0-0&cl=C-L1.-5&d=HASHc91cba85445001b54d0-d98&gc=1>.

5. Бутирська І.В. Інфраструктурне забезпечення регіонального розвитку: проблеми та шляхи їх вирішення: [монографія] / НАН України, Інститут регіональних досліджень / І.В. Бутирська. — Чернівці: Книги — XXI, 2006. — 238 с.

6. Гордієнко, Т.М. Розвиток регіональної економіки в контексті економічної кризи / Т.М. Гордієнко // Актуальні проблеми економіки. — 2010. — № 6 (108). — С. 162–166.

7. Мочерний С. Економічний енциклопедичний словник у 2 т. — Т. 2. / Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І. — Львів: Світ. — 2006. — 568 с.

8. Єрмакова О.А. Регіон як самостійний суб'єкт міжнародних економічних відносин / О.А. Єрмакова // Актуальні проблеми економіки. — 2010. — № 4 (106). — С. 169–175.

9. Малое предпринимательство в промышленном регионе: Социально-экономическое развитие, формы и методы регулирования, механизмы экономического роста: [монографія] / [Ю.Долгоруков, Н.Редина, О.Кужман и др.]; ДГФЭИ. — Дн-ск: ДГФЭИ, 2004. — 352 с.

10. Навчально економічний словник-довідник / [наук. ред. Г.І. Башнянина, В.С. Іфтемчука]. — Львів: Магнолія, 2006, 2008. — 682 с.

11. Підгірний В.В. Особливості стратегічного управління соціально-економічною трансформацією: місце й роль регіонального напрямку / Підгірний В.В. // Держава та регіони. Сер.: економіка та підприємство. — 2010. — № 2. — С. 151–159.

12. Портер М. Конкуренція / Пер. с англ. — М.: Вільямс, 2006. — 608 с.

13. Регіональна політика: методологія, методи, практика: [монографія] / НАН України, Інститут регіональних досліджень; відп. ред. М.І. Долішній. — Львів, 2001. — 700 с.

14. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка / [Дрогунцов С.І., Заяць Т.А., Пітюренко Ю.І. та ін.]; за ред. С.І. Дрогунцова. — [2-е вид.]. — К.: КНЕУ, 2007. — 992 с.

15. Симоненко В.К. Регионы Украины: проблемы развития / В.К. Симоненко. — К.: Наукова думка, 1997. — 263 с.

16. Статистичний щорічник Дніпропетровської області за 2008 рік / Головне управління статистики у Дніпропетровській області; за ред. О.М. Шпильової. — Дніпропетровськ, 2009р. — 519 с.

17. Статистичний щорічник України за 2008 рік / Державний комітет статистики України; за ред. О.Г. Осауленка. — К.: ДП "Інформаційно-аналітичне агентство", 2009. — 566 с.

18. Управління розвитком регіону: [навчальний посібник] / [Міронова Г.Л., Добровольська О.П., Процай А.Ф., Колодій С.Ю.]. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 328 с.

19. Яремко Л.А. Глобальна конкурентоспроможність регіону: джерела конкурентних переваг / Л.А. Яремко // Регіональна економіка. — 2009. — № 1. — С. 51–58.

20. Krugman P. The Role of Geography in Development // International Regional Science review. — 1999. — Vol.22 — № 2. — P. 142–161.

Стаття надійшла до редакції 26.07.2010 р.